

על הגג בסייגון

קואקית טיפוסית, כפי יצחק רבין, בן למישפחת יוצאי-רוסיה. (אגב: בפוגרום של קישניב, שזעזע את העולם כולו ושמילא תפקיד חשוב מאוד בדרכון ההתנערות הציונית, נהרגו כ-45 יהודים, פחות מכפי שנהרגו בחורשיים הראשונים של ההתקוממות בגדה וברצועה.)

הקארטל המעופף

בשבעות האחרונות הייתי כמה פעמים בחול. במקומות שונים רצו לשמוע את דיעותי על המצב. בכל פעם שהיתי בחול יומיים-שלושה. המזמנים שלחו לי כרטיסי-טסה. מתוך אדיבות שילמו את המחיר המלא של "מחלקת-עסקים". העולה פי כמה על מחיר הכרטיס במחלקת-התיירים. מארחים איטלקיים שלחו לי כרטיס של חברת אל-טליה. מחלקת-העסקים. ואכן, דיילת אדיבה הכניסה אותי בנמל-התעופה בן-גוריון לחדר-האורחים של חברות התעופה, המיועד לנוסעי מחלקה זו. אחר-כך טסתי במחלקת-העסקים. המקום שם מרווח יותר. זה חשוב לי, מפני שאני רגיל לעבוד במסוס מרגע ההמראה עד לרגע הנחיתה. בדרך חזרה התייצבתי בנמל-התעופה ברומא והגשתי את הכרטיס לפקידת אל-טליה. היא העירה, דרך אגב: "במסוס הזה אין מחלקת-עסקים".

"האם תחזירו את הפרש במחיר?" שאלתי בתמימות. הפקידה נרהמה. "בוראי שלא!" אמרה. וכך היה. נדחקתי בין הנוסעים ששילמו רבע ממחיר הכרטיס שהיה בידי. אך בקושי הצלחתי לעבור. כעבור שבוע טסתי לגרמניה. היה בידי כרטיס של נופטהאוזן. מחלקת-העסקים. פי שניים מן המחיר הרגיל. אבל אין לנו מחלקת-עסקים במסוס, הודיע לי איש חברת-התעופה מראש.

"או מדוע אתם גובים מחיר של מחלקת-עסקים, אם אין לכם מחלקת-עסקים?" שאלתי. "מפני שאתם נוסע לשלושה ימים בלבד. מי שנוסע לתקופה של פחות משישה ימים, חייב לנוסע במחלקת-העסקים." אבל אין מחלקת-עסקים, הוזכרת. "אין מחלקת-עסקים, אבל אתה צריך לשלם מחיר של מחלקת-עסקים."

לופטהאוזן, בניגוד לאיטליה, גם לא הכניסה אותי לחדר האורחים של נמל-התעופה. אם אין מחלקה, אין גם אירוח בנמל. הגיוני, לא?

טסתי לגרמניה ובחורה בחברתם הנעימה של אנשים שכרטיסם עלה כמחצית מחיר הכרטיס שלי. וכתיבי בכל מה שהם זכו בו, לא פחות ולא יותר. רק המחיר היה כפול. מדוע יכולות חברות מסחריות להרשות לעצמן למכור סחורה ירודה ולגבות עבודה את המחיר של סחורה היקרה פי כמה? פשוט מאוד: כל חברה כזאת מחזיקה במונופול בארצה. וכל החברות האלה יחד מהוות קארטל. השיטה המטרופולי של קביעת המחירים (לא מחקת-הטיסה קובע את המחיר, אלא זמן שהייתך בחול מחוץ למסוס) היא תוצאה ישירה של מונופול וקארטל. כאשר המוכר יכול להכתוב את המחיר לקונה, וכאשר לקונה אין ברירה אלא להורקל למוכר, כל עיוות הופך אפשרי. וכי מי יארגן שבינת-הנוסעים עולמית?

אגב, לא נתקלתי עד כה בעייה מסויימת זאת באל ענל. כשמכור לי מושב במחלקת-עסקים, הושיבו אותי במחלקת-העסקים. הייתי מעדיף לטוס בה, אבל כמה מן הטיסות האלה היו בשבת, שבה אין אל ענל טסה, ובמיקרים האחרים בחרו המזמנים כעצמם בחברת-התעופה. חבל.

זהירות, מיליונר!

היהוה לכם מפני המיליונרים! היכרתי צעירה, שהתחביב שלה היה לסעוד בחברתם של מיליונרים. איני יודע למה ציפתה מהם. אבל היא שילמה עבור כל הארוחות במסעדות-היוקרה.

לא מרצון. לגמרי לא. אלא שכל פעם, כשכא התור לשלם, הסתבר כי המיליונר שבה את הארנק שלו בבית, או שהיה לו רק שטר-כסף גדול מדי, או שכרטיס-האשראי שלו פג. סי-פרתי לה נדיחה: בגורד-שחקים בניו-יורק שכן משרד-ענק של חברה פיננסית. בקומת-הקרקע היתה מיספרה. כל עובדי החברה הלכו לשם להסתפר. באחד הימים הלך לשם גם בעל החברה. אחרי שזכה בשרות, שילם עבורו והוסיף תשר בסך 10 סנט. העובדים של רגילים להשאיר לי דולר, ומולטי-מיליונר כמודן נתן לי טיפ של 10 סנט!"

התמרמר הספר. השיב האיש: "לכן אני בעל-החברה, והם עובדים אצלי". אפרופו במה נזכרת? כאשר פירסמה ועדת-הקונגרס את הדו"ח של פרשת איראן/קונטרס, ביקשתי לקבלו תוך כמה שעות. זה עלה לי כ-100 דולר.

המיליונר יעקב נימרודי שמע שהדו"ח נמצא בידי, וביקש ממני — באמצעות ידידה משותפת — להשאל לו את הספר. מאז עברו כמה חודשים, והספר לא חזר אלי. גם לא 100 הדולרים. זהו.

נימרודי

כדור אחד שורק. אדם שכתב שירים ובנה לעצמו קאריירה על-חשבון הלוחמים. אחד מאותם המודרנים שיש בכל המילחמות, ההולכים אחרי הלוחמים והופכים את עלילותיהם לכסף ולתהילה (לעצמם).

כקיצור: מלחך כל הפינכות. או, אם להשתמש במילים של עצמו, מלקק כל העכוזים. כתנאי שהם עכוזי השילטון. עכשיו התנפל חיים חפר בחימה שפוכה על יוסי הראל, מפני שהצטלם ליד הספינה.

וגם זה נאה וזה יאה. זה בריוק מתאים. ספינת-המגורשים שהפליגה לא-הפליגה כבר עשתה את שלה לגבינו. היא הפרידה בין המוץ והתבן. היא גרמה לכך שנרע על כל אחד מהיו, ולאן הוא שיך. כמו התקוממות בשטחים הכבושים, היא הורידה את כל המטיכות וקרעה את כל ההסוואות. אמור לי מה כתבת על הספינה הזאת, ואגיד לך מי אתה.

חיוך מסויים

האם אנחנו מאבדים לאט-לאט את שפיות-דעתנו? מבט-לחדשות בטלוויזיה. קריין וקריינית. חיוך בפתיחה. אחר-כך, במשך 25 דקות שלמות, ידיעות וזעזוע, בוז אחר זו. פוגרום בשני כפרים בגדה. תמונות נוראות של הרס. פנים נפוחות ממכות של הקורבנות, גפיים שבורות. באר שרופה. מכשירי-טלוויזיה שבורים. דודי-שמש מנופצים ביריות. תרמילי-ידי על הגג. חלונות מנופצים. כתובות של גולני על הקירות. כרטיסי-ביקור של חטיבה שעליה היתה פעם גאוותנו.

ראיון עם "מפקד הגיזרה". קצין בכיר, המשמיע תירוצים שהיו מעליבים את האינטליגנציה של ילד בן שש. מחייך, חלק. כמו שחקן הוליוודי המגלם את תפקידו של קלגס קולוניאלי בסרט-זוועה.

מתנחל שהרג צעיר והשאיר אותו בשטח, והלך לרווח על כך רק אחרי יומיים, כשהעניין התגלה. המיטרה מסכימה לשחרר אותו בערבות. למה לא? מה עשה, בסך הכל? רג ערבי. חבריו נאו לבית-המישפט, וצחקו בפה מלא. היריה עצמו רק מחייך. וכך הלאה, יריעה אחרי ידיעה. 25 דקות. ואחר-כך תוצגת-פירות ותצלומי-נוף עם מוגיה-אוויר.

סוף המהדורה. הדבר האחרון שנראה על המירקע הוא פניהם של הקריין והקריינית, שקראו את כל הוועות האלה. הם מחייכים.

האיש על הטרקטור

השתמשתי זה עתה במילה "פוגרום". אסוסיאציה איומה. אבל אין מילה מתאימה אחרת.

כאשר חיילים פורצים לבתים, מנפצים את החלונות, הורסים את הרהיטים והמכשירים, מוציאים את האנשים כדי להכותם עד שבירת עצמותיהם, יורים פה ושם, הורגים פה ושם ילד במכות אלה — איך לקרוא לזה?

כאשר עושים זאת המתנחלים בחסות צה"ל, איך לקרוא לזה? יהודים עושים פוגרומים? הרי זה לא יתכן! ואולי דווקא להיפך?

דיברתי לאמכבר עם ידיד איטלקי על מועמר קד'אפי. המנהיג הלובי הצטלם בשעתו כשהוא יושב בגלימתו הברואית על טרקטור ונוהג בו. ראינו וחיכנו. הרי גם המנהיגים שלנו אוהבים להצטלם בפוזות מגוחכות.

אולם ידידי האיטלקי ראה את הסציונה בצורה אחרת. זוהי דוגמה קלאסית של התנהגות קולוניאלית, אמר. הנשלת של אתמול מחקה את השליט של אתמול. הריגמה העומדת לנגד עיניו היא התנהגות של הרוזן שדיכא אותו אתמול.

"קד'אפי חשב על מוסוליני. מוסוליני ששלט גם בלוב, הצטלם כשהוא יושב ונוהג בטרקטור. זאת היתה אחת התמונות המפורסמות ביותר שלו. קד'אפי פשוט מחקה אותו, אולי מבלי להיות מודע לכך."

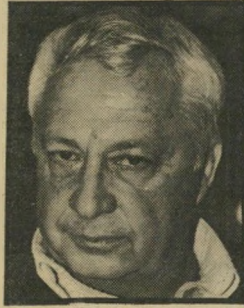
אם זה נכון, אולי יש איזשהו היגיון מעוות בכך שיהודים, בהגיעם לשילטון, יתנהגו דווקא כמו הקואקים, שרדו באכזר תיהם? אולי הקואקים הם המסמלים בעיני רבים מהם את העליונות, האדנות? כות, עוצמה ומכות? — הרי זו סיסמה

לאריאל שרון היה רגע של אמת. קורה. בהטיפו מוסר לאנשי-התיקשורת, ההורסים את המדינה, הוא ניבא שבסוף הם יעמדו על גג של שגרירות וזה, ויחכו למסוקים שיצילו אותם.

האסוסיאציה ברורה: אחרוני הדרום-יוצאי-טנאמים והאמריקאים הצטופפו על גג השגרירות האמריקאית בסייגון, ערב נפילתה, והמתינו למסוקי חילוים. אמריקאי, שהצילו אותם מירי הקומוניסטים המנצחים.

אסוסיאציה מעניינת. היא אור-מרת הרבה. על אריאל שרון. על עולמו הנפשי.

אין זו אסוסיאציה של ישראלי הבוטח בעצמו. היא לא היתה עולה לעולם על רעתי, למשל. מה פיתאום! יש לנו הצבא החזק ביותר במרחב. מרדכי ועוננו טוען שיש לנו 200 פצצות גרעיניות. יש לנו רמה טכנולוגית ואירגונית המבטיחה את חוסנו

שרון

לזמן רב. וכאשר יבוא השלום — ואני בטוח כי בוא יבוא — נפרוץ מן הגטו המזוין שלנו ונתעצם כמעצמה מרעית תעשייתית חובקת-מרחב וחובקת-עולם.

אני ישראלי. אני אופטימיסט. בעיניי, שני המושגים האלה והים. אופטימיות וישראליות — חד הן. ואילו אריאל שרון נמצא מזה שנים בדרך חזרה. חזרה מן הישראליות אל היהדות. חזרה מאביר-עגילה למרד גטו ורשה.

חזרה מסכונ וייצמן ליישוב הרב קוק. הוא מצדיק את שיחורם ההמוני של בחורי-הישיבה משרות כצה"ל. הוא אומר כי השרות לדת היהודית חשוב יותר (ועל כל פנים, לא פחות) מאשר השרות כצה"ל.

נודמן לי להתווכח איתו על כך, ושוכנעתי שהוא מתכוון לזה בכל הרצינות. ומכאן — האסוסיאציה הטיבעית לגג בסייגון. לגטרורשה. לקישניב.

זוהי פסימיות תהומית. זוהי אי-אמונה מוחלטת בעתידנו כאומה חדשה, חופשית ומשגשגת בארץ הזאת. אי-אמונה המתעטפת במחלצות של סופר-פטריוטיזם, של דירה ברובע המוסלמי וריסוק-עצמות. אותה אי-אמונה שהובילה את מנחם בגין לרחוב צמח.

יהדות ופסימיות — חד הן. כאן קבור הכלב. מעבר לכל הוויכוחים, מעבר לכל הדיעות וההשקפות, כאן קורה-הפרדה האמיתית.

האופטימיות שלנו, הביטחון בעצמנו ובעתידנו בארץ הזאת — והפסימיות התהומית שלהם, אכולי-הספק, רדופי-השואה, אנשי התבוסה הניצחית.

הגבר וההיפך

בתולדות ישראל, יוסי הראל נרשם רישמית בתואר "הגבר". זה היה בימי פרשת-לבון. כאשר היתה קיימת קנוניה כללית להעלים את העניין ולחפות על השקרים, ניגש הראל לישראל גלילי, חבר-הממשלה, וגילה לו את האמת. כך התפרצה הפרשה. באותם הימים אסור היה לגלות בפומבי דבר על הפרשה. והצנוורה מחקה כל פרט. לכן זכו גיבוריה בשמות-צופן, וכך הופיעו בעיתוני-ישראל: "האדם השלישי" (אברי וידנוורק, האיש שהפיע את רשת-החבלה במצריים), "הקצין הכביר" (כנימין ג'יבלר, ראש-אמ"ן בימי העסקיביש), "הגבר".

לפני כן פיסקר יוסי הראל על האוניה אקטודוס בהפלגתה, שהיתה לאגרה.

אחר-כך נעלם בציבור האזרחי, כאיש עסקים שקט. כשאני חושב על פטריוט אמיתי, על גיבור אמיתי, על לוחם אמיתי, אני חושב על יוסי הראל. אמיץ, בעל-מצפון. צנוע. שקט. לכן לא הופעתי כאשר ראיתי כי יוסי הראל הצטלם ליד הספינה שהיתה אמורה להוביל את המגורשים הפלסטיניים

חפר

הראל

לחופי-הארץ, ושגם אמר כמה מילים חמות על זכות המגורשים לחזור.

כך נאה וכך יאה. כמו שאמרתי: לוחם. אמיץ. בעל-מצפון. היום, אחרי המהפכה הפמיניסטית, לא היינו אומרים "הגבר". היינו אומרים, בפשטות: "בן-אדם".

וכשאני מנסה להעלות בדימויני אדם שהוא ההיפך הגמור, המוחלט והטוטאלי לאיש כמו יוסי הראל, אני חושב על איש כמו חיים חפר.

איש שבכל 15 החודשים של מילחמת-העצמאות לא שמע אף